Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U001563

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 15-04-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Комлик Наталія Юріївна
2. Nataliia Y. Komlyk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 28-05-2024

Спеціальність за освітою: Українська мова і література

Місце роботи здобувача: Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"

Код за ЄДРПОУ: 02071100

Місцезнаходження: Першотравневий проспект, буд. 24, Полтава, Полтавський р-н., 36011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): КОМЛИК Наталія Юріївна ID 5167

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.21, 16.21.43, 16.21.43.13

Тема дисертації:

1. Формально-граматична й семантико-синтаксична типологія сурядних словосполучень у сучасній українській мові
2. Formal-grammatical and semantic-syntactic typology of coordinating phrases in the modern Ukrainian language

Реферат:

1. У дисертації представлено концептуальні засади виокремлення сурядних словосполучень як самостійної синтаксеми в системі сучасної української мови, здійснено комплексний аналіз їхніх диференційних ознак, розроблено детальну класифікацію цих одиниць на рівні форми й змісту з урахуванням функційного навантаження та семантичної специфіки. Обґрунтовано актуальність теми, визначено мету й завдання, з'ясовано об'єкт, предмет і методи дослідження, висвітлено зв'язок дисертації з науковими програмами й темами, репрезентовано джерельну базу, розкрито наукову новизну й практичне значення отриманих результатів, а також окреслено форми апробації результатів. Актуальність теми дисертації пов'язана з нагальною потребою науково виваженого представлення концепції, відповідно до якої сурядні

словосполучення займають такі ж рівноцінні позиції, як і підрядні. В україністиці відчутна лакуна у фундаментальних дослідженнях, присвячених вичерпній характеристиці сурядних словосполучень на тлі мовної системи. Наукова новизна дисертації полягає у відході від традиційних постулатів щодо трактування підрядності як єдиного засобу генерування словосполучень. Натомість запропоновано нову концепцію, відповідно до якої інструментом творення словосполучення може бути сурядний синдетичний і сурядний асиндетичний зв'язок. Словосполучення загалом і сурядне зосібна займає проміжне місце між словом і реченням, що детермінує його специфічні ознаки: оскільки слово є засобом творення словосполучення, а речення – середовищем функціювання, то помічено таку закономірність, за якої реченнєві параметри накладаються на ті, що притаманні слову. Одним із виявів такої тенденції є набуття словосполученням номінативної функції комунікативної природи. У роботі зауважено, що навіть на етапі генерування слово й словосполучення є одиницями різних рівнів, оскільки слова репрезентують фонетико-морфологічні закономірності словотвору, тоді як словосполучення утілюють синтаксичні особливості поєднання слів. Також виразно оприявнені лінії перетину словосполучення й речення. У роботі запропоновано власну новаторську типологію, ґрунтовану на теоріях про синтаксичний ряд, синтаксичну парадигму й семантичну залежність. Виявлено корелятивні параметри між синтаксичним рядом і словосполученням, що вможливило диференціацію сурядних синтаксем на полярні, периферійні та комбіновані типи. Досліджувані одиниці класифіковано на сурядні словосполучення розширеного ряду, звуженого ряду, синкретичного ряду та комбінованого типу. Виявлено, що, подібно до речення, розглядані синтаксеми кожного типу мають власну словотвірну та словозмінну парадигми. Дериваційна парадигма представлена трьома функційними зонами відповідно до таких параметрів: 1) можливість компонентної перестановки; 2) лімітативність / нелімітативність; 3) гомогенність / гетерогенність. Словозмінна парадигма має два напрями реалізації: перший пов'язаний з можливістю / неможливістю синонімійної видозміни засобу конекції, а другий – із сукупністю словозмін кожного з компонентів. Системне дослідження репрезентативного поля окреслених парадигм дало змогу виявити інваріантні й варіантні моделі в межах кожного типу. У дисертації аргументовано доведено семантичну залежність між конституентами сурядного словосполучення, чинниками якої є сполучуваність, дистрибуція, інтенція та валентність. Унаслідок взаємодії та взаємовпливу формально-граматичного й семантико-синтаксичного рівнів виформовуються конотативні відтінки, які накладаються на домінантні відношення, первинно згенеровані сурядними сполучниками. У межах єднальних відношень встановлено три головні відтінки: власне перелік, заперечний перелік, темпоральність. Для розділових відношень типовими є вияви через власне розділовість, альтернативну розділовість, черговість, відтінок ультиматуму. Протиставні відношення можуть набувати додаткової конотації контрарного, комплементарного та компенсувального характеру. Типовими для приєднувальних відношень є власне-доповнення, доповнення з відтінком послідовності, доповнення наслідкового характеру, доповнення з ефектом експресивності, акцентуалізація певних деталей, доповнення з ефектом градації, доповнення з відтінком зауваження. Відтінки градаційних відношень залежать від семантичної сили конституентів, тому для них характерними є два різновиди: слабший компонент у поєднанні із сильнішим або семантично сильніший компонент у поєднанні зі слабшим, при цьому напрям градації лишається висхідним. Одним із результатів дії синкретизму в мові є функціювання комбінованих сурядних словосполучень, які на формально-граматичному рівні підлягають членуванню на декілька простих, однак на семантичному рівні мають цілісне ускладнене значення. Практичну цінність дисертації вбачаємо в тому, що результати дослідження можуть бути використані в посібниках із морфології і синтаксису сучасної української мови, а також науково-дослідній роботі філологів.

2. The dissertation presents the conceptual foundations of distinguishing coordinating phrases as independent syntaxes in the system of the modern Ukrainian Language, conducts a comprehensive analysis of their differential features, develops a detailed classification of these units at the level of form and content, taking into account their functional load and semantic specificity. It establishes the topic's relevance, sets forth the goals and objectives, defines the object, subject, and methodology of the research, links the dissertation to scientific programs, agendas, and themes, presents the source base, reveals the scientific novelty and practical significance of the obtained

results, as well as outlines the forms of validating the study's results. The scientific novelty of the dissertation lies in the departure from the traditional postulates regarding the interpretation of subordination as the only means of generating a word phrase. Instead, a new concept is proposed, according to which the tool for creating a word combination can be the coordinate syndetic and coordinate asyndetic relation. The coordinating phrase occupies an intermediate place between the word and the sentence, which, in turn, determines its specific features: since the word is the means of creating a phrase, and the sentence is the medium of functioning, there is a regularity in which sentence parameters are superimposed on those inherent in the word. One of the manifestations of this tendency is the acquisition of the nominative function of the communicative nature by the phrase. It is noted that even at the stage of generation, words and phrases are units of different levels, since words represent phonetic and morphological patterns of word formation, while phrases embody syntactic features of word combinations. The lines of intersection of word combinations and sentences are also clearly revealed. The dissertation proposes the innovative typology based on theories of the syntactic series, syntactic paradigm and semantic dependence. The correlative parameters between the syntactic series and the phrase are revealed, which made it possible to differentiate the coordinating syntaxes into polar, peripheral and combined types. The researched units are classified into coordinating phrases of extended, narrowed, syncretic series and combined type. Similar to a sentence, each type of coordinating phrase has its own word-formation and word-change paradigms. The derivation paradigm is represented by three functional zones according to the following parameters: possibility of component permutation; limitation / non-limitation; homogeneity / heterogeneity. The word-change paradigm has two directions of manifestation: the first is related to the possibility / impossibility of synonymous modification of the means of conjunction, and the second is related to the set of word changes of each of the components. A systematic study of the representative field of the outlined paradigms has made it possible to identify invariant and variant models within each type. The dissertation proves the semantic dependence between the constituents of the coordinating phrase, the factors of which are compatibility, distribution, intention and valence. The interaction and mutual influence of the formal-grammatical and semantic-syntactic levels results in the formation of connotative shades that are superimposed on the dominant relations initially generated by the coordinating conjunctions. At the level of copulative relations, three main shades are stratified: the list itself; the negative list; the semantics of temporality. Typical manifestations of disjunctive relations are: actual disjunction, alternative disjunction, order of precedence, a shade of ultimatum. Contrastive relations within the framework of the coordinating phrases can acquire the following gradation: contrarian type; contrast with elements of complementarity; compensatory type. Typical adjunctive (connective) relations are proper complementation, complementation with a connotation of sequence, complementation of consequence, complementation with an expressive effect, accentuation of certain details, complementation with a gradation effect, complementation with a connotation of remark. The shades of gradational relations depend on the semantic strength of the constituents, so they are characterised by two varieties: a weaker component plus a stronger one or a semantically stronger component plus a weaker one, with the direction of gradation remaining ascending. One of the results of syncretism is the functioning of combined coordinating phrases, which at the formal grammatical level can be divided into several simple ones, but at the semantic level have a complex meaning. The practical significance of the dissertation is that the results of the study can be used in textbooks on the morphology and syntax of the modern Ukrainian language, as well as in the research work of philologists.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Комлик Н. Ю. Диференційні ознаки сурядності. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (філологічні науки). 2020. № 4 (335). С. 18–26.
- Комлик Н. Ю. Англійські прислів'я як експлікатори сурядних словосполучень із єднальним сполучником And та протиставним But. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (філологічні науки). 2021. № 3 (341). С. 60–66.
- Комлик Н. Ю. Словосполучення і слово: номінативна симетрія та асиметрія. Вчені записки Таврійського національного университету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2021. Том 32 (71), № 3. С. 22–26.
- Комлик Н. Ю. Звужений ряд сурядних словосполучень: формально-граматичні чинники лімітативності. Львівський філологічний часопис. 2021. № 10. С. 64–70.
- Комлик Н. Ю. Сурядні словосполучення як засоби експлікації духовного відродження головного героя казки Оскара Уальда «Хлопчик-Зірка». Науковий вісник МГУ. Серія: Філологія. 2021. Том 1, № 51. С. 65–68.
- Комлик Н. Ю. Conjunctionless phrases: formal and grammatical background. PNAP: Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej. Częstochowa, 2022. Vol. 50, No. 1. P. 68–75.
- Комлик Н. Ю. Англійські ідіоми із сурядними словосполученнями як репрезентанти англомовної картини світу. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (філологічні науки). 2022. № 2 (350). С. 51–59.
- Комлик Н. Ю. Семантичне тло сурядних словосполучень у поемі І. П. Котляревського «Енеїда». New development horizons of Philological science : Scientific monograph. Polonia University in Czestochowa. Baltija publishing, 2022. С. 82–100.
- Комлик Н. Ю. Лінгвальні вияви української ментальності у фразеологізованих сурядних словосполученнях. Закарпатські філологічні студії. 2022. Випуск 26, том 1. С. 60–64.
- Комлик Н. Ю., Педченко С. О. Семантичне тло біномів з назвами їжі як різновидів сурядних словосполучень. Folia Philologica. 2023. Вип. 5. С. 28–33.
- Комлик Н. Ю. Сурядні словосполучення в поліаспектному представленні. The world of science and innovation : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (Лондон, 10–12 лютого 2021 р). Лондон, 2021. С. 590–598.
- Комлик Н. Ю. Типологія, семантика, текстотвірні функції сурядних словосполучень у творі «Твої листи пахнуть зов'ялими трояндами». Леся українка і сучасний гуманітарний дискурс : матеріали Всеукраїнської наукової інтернет-конференції (Чернівці, 23 лютого 2021 р). Чернівці, 2021. С. 47–48.
- Комлик Н. Ю. Сурядні словосполучення у вишівському курсі сучасної української мови: традиції й новаторство. Professional training of a modern philologist: the use of European practices in the education system of Ukraine : Proceedings of Scientific and pedagogical internship (Częstochowa, Republic of Poland, October 25 – December 5, 2021). Poland, 2021. P. 91–94.
- Комлик Н. Ю. Зображення шляху спокути гріха за допомогою сурядних словосполучень у поемі «Катерина» Т. Шевченка. Modern directions of scientific research development : Proceedings of VIII International Scientific and Practical Conference (Chicago, USA, January 26–28, 2022). Chicago, 2022. С. 779–784.
- Комлик Н. Ю. Специфіка сурядних словосполучень комбінованого ряду. Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку : матеріали XXV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Рига, Латвія, 7 жовтня 2022 року). Рига, 2022. С. 232–237.
- Комлик Н. Ю., Педченко С. О. Комунікативно-прагматичні функції сурядних словосполучень в контексті міжкультурного спілкування. Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку : матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 25–26 листопада 2022 року). Ч. 2. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 62–64.

- Комлик Н. Ю. Сурядні словосполучення як експлікатори способу мислення XXI століття. Соціально-гуманітарні проблеми XXI століття: актуальність, багатополярність, перспективи розвитку : матеріали I науково-практичної конференції ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава, 29 листопада 2022 року). Полтава, 2022. С. 97–102.
- Комлик Н. Ю., Педченко С. О. Семантичне наповнення сурядних словосполучень у поемі Т. Шевченка «Марія». Science and technology: problems, prospects and innovations : Proceedings of IV International Scientific and Practical Conference (Osaka, Japan, January, 18–20, 2023). Osaka. С. 443–448.
- Комлик Н. Ю. Семантично-функційні потенції сурядних словосполучень в українському художньому дискурсі XX століття. Сучасні проблеми дослідження української мови й методики її навчання в закладах загальної середньої та вищої освіти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (16–17 лютого 2023 р., м. Полтава). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. С. 62–66.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: теоретичне обгрунтування лінгвістичного статусу сурядного словосполучення

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U111291

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Педченко Світлана Олександрівна
2. Svitlana O. Pedchenko

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3995-6619

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Христіанінова Раїса Олександрівна

2. Raisa O. Khrystyaninova

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1078-3611

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рула Наталія Володимирівна

2. Nataliia V. Rula

Кваліфікація: к. філол. н., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1004-5603

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Бердянський державний педагогічний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125220

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 71100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ніколашина Тетяна Іванівна

2. Tetiana I. Nikolashyna

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7703-0334

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Павлова Ірина Григорівна
2. Iryna H. Pavlova

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1078-3611

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Ленська Світлана Василівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Ленська Світлана Василівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Лобач Катерина Василівна
Реєстратор	УкрІНТЕІ

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна